МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ХАРКІВСЬКИЙПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра соціології і публічного управління
(назва кафедри, яка забезпечує викладання дисципліни)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри соціології і публічного управління
(назва кафедри)

(підпис) Мороз В.М.
(ініціали та прізвище)

«30» серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціологія релігії
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

галузь знань 5 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва)

спеціальність 054 Соціологія
(шифр і назва)

освітня програма Соціологія управління
(назви освітніх програм спеціальностей)

вид дисципліни професійна підготовка; обов'язкова
(загальна підготовка / професійна підготовка; обов'язкова/вибіркова)

форма навчання денна
(денна / заочна)

Харків – 2021 рік

ЛИСТ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Робоча програма з навчальної дисципліни Соціологія релігії
(назва дисципліни)

Розробник:

старший викладач _____ Сутула О.А.
(посада, науковий ступінь та вчене звання) (підпис) (ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри

соціології і публічного управління
(назва кафедри)

Протокол від «30» серпня 2021 року № 8

Завідувач кафедри _____ В.М. Мороз
(підпис) (ініціали та прізвище)

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Шифр та назва освітньої програми	ПІБ Гаранта ОП	Підпис, дата
054 Соціологія Соціологія управління	Бірюкова М.В.	30.08.21.

Голова групи забезпечення
спеціальності Мороз В.М.
(ПІБ, підпис)

«30» серпня 2021 р.

ЛИСТ ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Дата засідання кафедри-розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Гарант освітньої програми

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: формування соціологічного, системного бачення ролі інституту релігії в сучасному суспільстві.

Компетентності:

- Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології (СК01).
- Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому (СК03).

Результати навчання:

- Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності **(**РН01).
- Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі(РН03).
- Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач (РН04).

У результаті вивчення дисципліни «Соціологія релігії» студенти повинні:

Знати:

- сутність та ґенезу релігії як соціального інституту;
- основні поняття і категорії соціології релігії;
- основні соціологічні підходи до аналізу компонентів формування релігійного світогляду;
- тенденції розвитку основних релігійних течій сучасності;
- основні підходи вивчення релігії як соціального інституту та методах його дослідження.

Вміти:

- аналізувати вплив релігії на розвиток соціального життя;
- забезпечити оперативне вирішення соціальних проблем пов’язаних із віросповіданням та релігійними конфліктами шляхом збору емпіричних соціологічних даних;
- здійснювати соціологічне забезпечення вирішення міжконфесійних конфліктів;
- забезпечувати соціологічну підтримку інституту релігії;
- здійснювати координацію інформаційних потоків з метою задоволення релігійних потреб.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Попередні дисципліни:	Наступні дисципліни:
Загальна соціологія	Соціологія управління
Історія соціології	Соціальна психологія
Філософія	Політологія
Соціологія культури	Етносоціологія
Соціологія особистості та девіантної поведінки	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(розподіл навчального часу за семестрамита видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	З них		За видами аудиторних занять (годин)			Індивідуальні завдання студентів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль	Семестровий контроль	
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари		Контрольні роботи (кількість робіт)	Залік	Екзамен
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
4	90/3	48	42	16		32	22 РЕ	1	+	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає 53 %

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
1	2	3	4	5
1.	Л	2	**Семестр 4** Змістовий модуль № 1 Соціологія релігії як спеціальна галузева дисципліна. <u>Тема 1. Соціологія релігії як галузь соціологічного знання.</u> 1. Поняття релігії, її структура та функції 2. Релігія як елемент соціальної системи. 3. Соціологія релігії як соціологічна теорія середнього рівня: предмет, об'єкт, методологічна специфіка . 4. Основні напрямки та школи в соціології релігії	1-2, 5-8, 11-12, 14-18, 22-23
2	СР	4	<u>Тема 1. Соціологія релігії як галузь соціологічного знання,</u> Розглянути ключові аспекти наступних концепцій: 1.Концепція релігії Е. Дюркгейма. 2.Концепція релігії Г.Зіммеля. 3.Концепція релігії Т. Парсонса. 4.Концепція релігії Р. Мертона. 5.Концепція релігії А. Р. Редкліффа-Брауна. 6.Концепція релігії Л. Тихомирова. 7.Концепція релігії О. Хомякова. 8.Концепція релігії І. Ільїна.	1-2, 5-8, 11-12, 14-18, 22-23
3	ПЗ	4	<u>Тема 1. Соціологія релігії як галузь соціологічного знання.</u> 1. Дослідження релігії в роботах О. Конта, Г. Спенсера та І. Канта. 2. Аналіз сутності релігії у вченнях Г. В. Ф. Гегеля. Л. Фейербаха та К. Маркса. 3. Роль релігії в інтеграції суспільства (концепція Е. Дюркгейма). 4. Соціальний вимір релігії (теорія М. Вебера). 5. Психологічний підхід в дослідженнях релігії (З Фрейд, К. Г. Юнг, Е. Фромм). 6. Класичні школі соціологічних досліджень релігії (П. Бергер, Т. Лукман, Н. Луман, Р. Мертон, Т.Парсонс). 7. Питання релігії в науковому доробку Г. Зіммеля. 8. Роль культуралізму в соціології релігії (Е. Тэйлор, Дж. Фрезер, Р. Маретт, Б. Малиновський)	1-2, 5-8, 11-12, 14-18, 22-23

1	2	3	4	5
4	Л	2	Тема 2. Історичні типи релігії. 1. Виникнення магії та містики. 2. Ключові релігійні течії Азії (даосизм, буддизм, конфуціанство). 3. Християнство та його вплив на суспільство. 4. Іслам і його роль в сучасному світі.	1-10, 12, 24, 25
5	СР	4	Тема 2. Історичні типи релігії*:* 1. Теологічний підхід до проблем магії і релігії. 2. Погляди етнографів на природу магії і релігії. 3. Функціональне рішення проблеми співвідношення магії і релігії. 4. Соціальні, гносеологічні, психологічні корені релігії. 5. Проблема класифікації релігії (П. Ш. Соссе). 6. Релігії закону і порятунку. 7. Світові релігії як релігії страждання. 8. Соціологічні уявлення про походження релігії О. Старка.	1-2, 5, 7-8, 11-17, 19-24
6	ПЗ	4	Тема 2. Історичні типи релігії. 1. Виникнення наукового підходу до вивчення організацій. організацій. Проблеми відчуження та аномії в організації. 2. Причини походження релігії: основні підходи. 3. Історичні типи та форми релігії: анімізм, тотемізм, фетишизм, магія. 4. Політеїзм і монотеїзм. 5. Класифікація релігійних систем Р. Белла: етапи диференціації релігії як символічної системи. 6. Типологія релігій 7. Східні і західні релігії. 8. Національні релігії.	1-2, 5, 7-8, 11-17, 19-24
7	Л	2	Тема 3. Соціальні закономірності та форми походження й існування релігії. 1. Основні підходи до визначення релігії. 2. Компоненти релігії: релігійна свідомість, релігійні дії, релігійні організації. 3. Соціальні форми існування релігії. 4. Соціальні функції релігії: світоглядна, регулятивна, компенсаторна, інтеграційна та інші.	1-10, 12, 24, 25
8	СР	4	Тема 3. Соціальні закономірності та форми походження й існування релігії 1. Загальна характеристика і типи релігійних спільнот. 2. Формування ієрархії, догматизації і конфесіоналізації як тенденцій в розвитку релігії. 3. Релігійні організації в історико-соціологічній перспективі. 4. Пантеїзм, гілозоізм, містицизм. 5. Ритуали містичного в соціальній дії. 6. Система духовних цінностей і переконань. 7. Класифікація почуттів.	1-2, 7-8, 11-12, 16, 22-23
1	2	3	4	5
9	ПЗ	4	Тема 3. Соціальні закономірності та форми походження й	1-2,

			існування релігії. 1. Громада. Церква. Секта. (відмінності між церквою і сектою). 2. Принципи побудови релігійних організацій. 3. Функції релігійних організацій. 4. Деномінація. Орден. Монастир. 5. Умови виникнення нових релігійних течій. 6. Зміна функцій релігійних організацій в процесі розвитку суспільства. 7. Антропологічні аспекти релігійного досвіду. 8. Роль церкви в громадянському суспільстві.	7-8, 11-12, 16, 22-23
10	Л	2	Змістовий модуль № 2. Релігія як елемент соціальної системи. Тема 4. Сучасні форми релігії: культи та течії. 1. Релігія як символічна система (Р. Белл). 2. Релігія в теорії соціокультурної динаміки (П Сорокин). 3. Релігія, наука, освіта, мистецтво. 4. Основні пріоритети державної політики щодо релігії та церкви в сучасному українському суспільстві.	1-10, 12, 24, 25
11	СР	4	Тема 4. Сучасні форми релігії: культи та течії, 1) .Феномен людини, її сутність та функції в соціумі з погляду релігійного вчення. 2) Богопізнання: проблеми та реалії в інтерпретації релігійної та філософсько-соціологічної думки. 3) Свобода людини та Господній Промисел у соціумі. 4) Сенс буття людини в суспільстві. 5) Релігійність як форма буття релігії в суспільстві. 6) Новітні течії в християнстві. 7) Сучасні течії ісламу.	1-2, 7, 11-12, 16, 22-23
12	ПЗ	4	Тема 4. Сучасні форми релігії: культи та течії. 1. Взаємозв'язок і взаємодія культури та релігії в суспільстві. 2. Релігія і держава в соціумі. Релігія і політика. 3. Релігія, наука, освіта та їх взаємодія в соціумі. 4. Впровадження православних цінностей у систему державної освіти (світської). 5. Дуалістичний підхід до значення релігійної компоненти в соціумі. 6. Міжконфесійні конфлікти в регіонах України. 7. Проблемні поля суперечностей у системі християнських церков на сучасному етапі. 8. Релігійна соціалізація особистості та утвердження духовних цінностей громадянського суспільства в сучасній Україні.	1-2, 7-8, 11-12, 16, 22-23

1	2	3	4	5
13	Л	2	Тема 5. Секуляризація в сучасному світі. 1. Сакралізація та секуляризація як динамічні процеси в суспільстві. 2. Квазірелігійні системи норм і цінностей глобалістичного світогляду. 3. Різноманіття і плюралізація світових релігій. 4. Тенденції секуляризації в США, Європі, країнах пострадянського простору.	1-10, 12, 24, 25
14	СР	4	Тема 5. Секуляризація в сучасному світі, *дослідити особливості наступних явищ:* 1. Вплив релігії на культурний розвиток суспільства. 2. Культурні, політичні, економічні, юридичні псевдорелігійні символи, поняття, обряди. 3. Прагнення до індивідуальних композицій релігізних навчань і символів. 4. Неоязичництво як гра релігійними символами. 5. Гіперактівна демонстрація релігійних символів і понять. 6. Каллажіроване, загальне змішання й придушення релігійного різноманіття через встановлення псевдодуховних інваріантів. 7. Особливості формування апатичної психології сучасного суспільства. 8. Деінстітуціоналізація релігії.	1-2, 4, 7, 11-12, 17-18, 22-23
15	ПЗ	4	Тема 5. Секуляризація в сучасному світі. 1. Квазірелігійний «sacrum». 2. Радянська квазірелігійність. 3. Гіперетолерантність – крок до штучного екуменічному синтезу – релігії майбутнього. 4. «New Age» як синтез науки і релігії. 5. Радянський і пострадянський секуляризм в освіті і громадянське суспільство. 6. Придушення релігійної культури в системах світської освіти в США і Європі. 7. Тенденції визволення від релігійних символів в культурі і суспільстві в умовах глобалізації. 8. Проблеми поширення бездуховності в сучасному суспільстві.	1-2, 4, 7, 11-12, 17-18, 22-23
16	Л	2	Тема 6. Роль релігії в соціальній стратифікації та соціальній мобільності. 1. Релігійна приналежність і соціальний статус. 2. Соціальні носії релігії. Релігія і соціальна мобільність. 3. Механізм впливу релігії на структуру соціальної стратифікації. 4.Церква як канал соціальної мобільності.	1-10, 12, 24, 25

1	2	3	4	5
17	СР	4	Тема 6. Роль релігії в соціальній стратифікації та соціальній мобільності, *розглянути ключові аспекти проблем:* 1. Особливості релігійних поглядів селян, бюргерів, лицарів, військових (у науковому аналізі М. Вебера). 2. Ченці та священики як соціальні групи. 3. Специфіка західного і східного чернецтва. 4. Вплив релігії на соціальні трансформації. 5. Роль християнства в соціальній стратифікації. 6. Роль ісламу в соціальній стратифікації. 7. Роль релігії в формуванні кастових систем. 8. Місце людини в світоглядній традиції азійського сходу.	2, 4-5, 7, 11-12, 17, 22-23
18	ПЗ	4	Тема 6. Роль релігії в соціальній стратифікації та соціальній мобільності. 1. Відображення соціальної стратифікації в релігійному світогляді. 2. Соціальна стратифікація в гомогенних і плюралістичних суспільствах. 3. Віросповідання і соціальне розшарування. 4. Легітимація соціальної рівності / нерівності в релігійних доктринах. 5. Кастова система як релігіоно-детермінована система соціальної нерівності. 6. Християнський ідеал рівності і соціальна мобільність. 7. Вчення «Про не діяння в Даосизмі». 8. Вплив ісламу на соціальну стратифікацію суспільств Сходу.	2, 4-5, 7, 11-12, 17, 22-23
19	Л	2	Змістовий модуль № 3 Методологія та методи соціології релігії. Тема 7. Методи соціологічних досліджень релігії. 1. Особливості використання крос-культурних досліджень. 2. Методологічна специфіка застосування контент-аналізу в соціології релігії. 3. Метод включеного спостереження його ефективність та результативність. 4. Соціологічне дослідження релігії методом опитування соціологічного вивчення комунікативних процесів в організації. Комунікативні ролі в організації.	1-10, 12, 24, 25
20	СР	4	Тема 7. Методи соціологічних досліджень релігії, *зробити наукове обґрунтування:* 1. Особливості прикладних досліджень в соціології релігії. 2. Збирання соціологічної інформації. 3. Аналіз результатів проведених соціологічних досліджень однієї із проблем соціології релігії. 4. Особливості вибору методів соціологічного дослідження релігійної проблематики. 5. Ефективність методу включеного спостереження в соціології релігії. 6. Ефективність методу опитування в соціології релігії. 7. Ефективність методу глибинного інтерв'ю в соціології релігії. 8. Ефективність методу фокус-групи в соціології релігії.	2, 4-5, 7, 11-12, 17-18, 22-23

1	2	3	4	5
21	ПЗ	4	Тема 7. Методи соціологічних досліджень релігії. 1. Ключові напрямки соціологічних досліджень в галузі релігії. 2. Сучасна методологія досліджень в галузі соціології релігії. 3. Характерні особливості соціологічних досліджень релігійного життя суспільства. 4. Роль аналізу документів та історичних даних в соціології релігії. 5. Проблеми застосування методу опитування в соціології релігії. 6. Досвід соціологічних досліджень проблеми релігійності. 7. Науковий доробок вітчизняної соціології релігії. 8. Методика дослідження проблем релігії в системі соціології релігії	2, 4-5, 7, 11-12, 17-18, 22-23
22	Л	2	Тема 8. Релігійні конфлікти та їх роль в сучасному світі. 1. Сутність релігійних конфліктів та їх класифікація. 2. Роль релігійних змін в трансформації обрядових традицій. 3. Проблема формування релігійної терпимості. 4. Космополітизм, як форма соціального відсторонення.	1-10, 12, 24, 25
23	СР	4	Тема 8. Релігійні конфлікти та їх роль в сучасному світі. 1. Сучасний стан релігійності молоді. 2. Проблеми релігійних обрядів у соціумі. 3. Стан та шляхи формування духовності в сучасному українському суспільстві. 4. Шляхи формування релігійної свідомості студентів у процесі навчання 5. Проблема формування релігійної терпимості. 6. Питання існування релігійної толерантності. 7. Космополітизм, як форма соціального відсторонення. 8. . Класифікація та функції релігійних нововведень.	2, 7, 11, 16-18, 22-23
24	ПЗ	4	Тема 8. Релігійні конфлікти та їх роль в сучасному світі. 1. Поняття, види та роль релігійних конфліктів. 2. Механізми розв’язання релігійних конфліктів. 3. Життєвий цикл релігійного конфлікту. 4. Фактори, які впливають розвиток релігійних конфліктів. 5. Соціологічне забезпечення пошуку шляхів вирішення релігійних конфліктів. 6. Інноваційний потенціал релігійного конфлікту. 7. Механізм сприйняття та впровадження релігійних вчень. 8. Методи зменшення релігійних впливів.	2, 7, 11, 16-18, 22-23
25	СР	10	Виконання навчальних проектів, аналізу конкретних ситуацій та підготовка презентації результатів досліджень (НДРС)	
Разом (годин)		**90**		

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацьовування лекційного матеріалу	4
2	Підготовка до практичних (семінарських) занять	16
3	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	–
4	Виконання індивідуальних завдань, НДРС (виконання проектів)	22
	Разом	42

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Студентами здійснюється підготовка та захист презентації за темами індивідуальних завдань, відповідно до тем курсу.
(вид індивідуального завдання)

№ з/п	Назва індивідуального завдання та (або) його розділів	Терміни виконання (на якому тижні)
1	2	3
1	Перший модуль. Підготовка та презентація наукових проектів В межах індивідуальних завдань студенту потрібно зробити презентацію для ілюстрації наукових концепцій вивчення інституту релігії: 1)Аналіз сутності релігії у вченнях Г. В. Ф. Гегеля. 2)Аналіз сутності релігії у вченнях К. Маркса. 3)Аналіз сутності релігії у вченнях Л. Фейербаха 4)Дослідження релігії в роботах Г. Спенсера 5)Дослідження релігії в роботах І. Канта. 6)Дослідження релігії в роботах О. Конта, 7) Концепція релігії А. Р. Редкліффа-Брауна. 8) Концепція релігії Г.Зіммеля. 9) Концепція релігії Е. Дюркгейма. 10) Концепція релігії Е. Фромма. 11) Концепція релігії З Фрейда. 12) Концепція релігії І. Ільїна. 13) Концепція релігії К. Г. Юнга. 14) Концепція релігії Л. Тихомирова. 15) Концепція релігії М. Вебера. 16) Концепція релігії О. Хомякова. 17) Концепція релігії Р. Мертона. 18) Концепція релігії Т. Парсонса. 19) Концепція релігії П. Бергера.	1-4

	20) Концепція релігії Т. Лукмана та Н. Лумана. 1. Виникнення та становлення соціології релігії як науки. Витоки соціології релігії. Загальна характеристика етапів розвитку соціології релігії. 2. О. Конт – засновник соціології релігії. 3. Вчення про релігію Г. Спенсера. 4. Релігія у філософсько-соціологічній концепції Е. Дюркгейма. 5. Проблеми соціології релігії у творах М. Вебера. 6. Європейська школа соціології релігії 7. Соціологія релігії Г. Зіммеля. 8. Релігія в сучасному суспільстві за теорією К. Манхейма. 9. Американська школа соціології релігії: 10. Проблеми соціології релігії Д. Белла. 11. Структурно-функціональний підхід до аналізу релігії Т. Парсона. 12. Соціологія релігії в Україні (В. Танчер, А. Єришев, Д. Угрінович та ін.). 13. Взаємодія та взаємовплив культури та релігії в суспільстві. 14. Релігія і політика – їх взаємовплив. 15. Основні пріоритети державної політики щодо релігії та церкви у сучасному українському суспільстві. 16. Релігія, наука, освіта, їх взаємодія та взаємозв'язок у соціумі. 17. Релігійні процеси в суспільстві: сакралізація та секуляризація. 18. Конфесійний плюралізм в українському соціумі на етапі демократичних перетворень 19. Український конфесійний плюралізм та його особливості. 20. Міжконфесійні конфлікти в регіонах України: причини їх виникнення та шляхи подолання. 21 Толерантність – важливий чинник міжконфесійної злагоди в поліетнічному соціумі. 22. Релігійні організації в Україні та їх функціональна роль у суспільстві. 23. Церква: загальна характеристика та функції. 24. Християнське виховання в Україні. 25. Проблеми сучасної соціології релігії у світі та в Україні. 26. Соціальні аспекти релігії в буддизмі. 27. Соціальні аспекти релігії в ісламі. 28. Соціальні проблеми в протестантизмі.	5-6 7-8

	29. Формування духовності у молоді. 30. Роль та місце соціального управління релігійними процесами у стабілізації та інтеграції суспільства.	
2	<u>Другий модуль. Підготовка та проведення ділової гри.</u> Проведення ділової гри «Релігійний конфлікт». 1) Розглянути сутність сучасного релігійного конфлікту. Відступ та агресія як реакція на блокаду потреб. Класифікація релігійних конфліктів. Відкриті та приховані релігійні конфлікти. 2) Визначити причини виникнення релігійних конфліктів. 3) Простежити стадії проходження релігійного конфлікту. Розв'язання конфлікту та його наслідки. 4) Виявити організаційні, соціологічні, культурні та соціально-психологічні засоби управління релігійними конфліктами. 5) Проаналізувати сутність релігійних конфліктів в сучасному суспільстві. 6) Вивчити стадії проходження релігійного конфлікту. Розв'язання релігійного конфлікту та його наслідки.	9-10 11-12 13-14
3	<u>Третій модуль Методологія та методи соціології релігії.</u> Проведення соціологічного дослідження щодо релігійних вподобань студентської молоді Харківщини: 1) Розробка програми соціологічного дослідження, підготовка інструментарію та операціоналізація понять. 2) Проведення опитування. 3) Аналіз отриманих результатів. 4) Підведення підсумків та підготовка їх презентації.	15 16

Форми та методи навчання

Під час проведення лекційних занять з дисципліни «Соціологія релігії» за темами № 1 «Соціологія релігії як галузь соціологічного знання», № 6 «Роль релігії в соціальній стратифікації та соціальній мобільності», № 7 «Методи соціологічних досліджень релігії» передбачено застосування пояснювально-ілюстративного методу (демонстрація на екрані слайдів презентацій, візуалізації навчального матеріалу).

Під час проведення лекційних занять за темами № 2 «Історичні типи релігії», № 3 «Соціальні закономірності та форми походження й існування релігії», № 5 «Секуляризація в сучасному світі» передбачено застосування методу проблемного викладення (перш ніж викладати матеріал, ставиться проблема, формулюється пізнавальне завдання, а потім, розкривається система доведень, порівнюючи погляди, різні підходи).

Під час проведення лекційних занять за темами № 4 «Сучасні форми релігії: культи та течії», № 8 «Релігійні конфлікти та їх роль в сучасному світі»

передбачено застосування репродуктивного методу (викладання матеріалу базується на інструкціях, розпорядженнях, правилах).

Під час проведення практичних занять застосовується: дослідницький метод (самостійний аналіз матеріалу, літератури, джерел, виконання пошукових дій, спостереження й виміри); репродуктивний метод (засвоєння базових понять курсу); частково-пошуковий, або евристичний метод (під час підготовки індивідуальних завдань (рефератів).

Лекції – усний виклад теоретичного матеріалу: сутності явищ, наукових понять, процесів, які знаходяться між собою в логічному зв'язку. Лекція, за можливості, супроводжується показом слайдів за допомогою медіа-проектора, а також демонстраціями роботи інформаційних систем та окремих їх елементів. Проблемні лекції – лекції, що містять елементи стимулювання пізнавальної, дослідницької та творчої діяльності студентів. Нові знання отримуються в ході розв'язання певного проблемного завдання.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших проблемних ситуацій у процесі вивчення лекційного матеріалу.

Аналіз реальних виробничих ситуацій, які зустрічаються в практичній роботі.

Дискусії та «мозковий штурм» як елементи лекційних та практичних занять стимулюють розумову активність студентів, сприяють глибшому засвоєнню вивченого матеріалу.

Практичні заняття – проводяться у формі семінарських занять. Для семінарських занять студенти опрацьовують лекційний матеріал, готують виступи з використанням навчальної і наукової літератури, виступають з презентаціями. Лектор оцінює активність студентів впродовж семінару за прийнятою шкалою оцінок в балах. Під час семінарського заняття обов'язково за кожною темою оцінюються рівень знань студентів за допомогою тестових завдань та письмової самостійної роботи на знання основних понять за темою. На семінарському Семінарські заняття можуть бути побудовані у формі ділової гри або дискусії.

Індивідуальне завдання – вид самостійної роботи поза аудиторними годинами, коли студент, використовуючи лекційний матеріал та додаткові джерела знань, розробляє особисту тему.

Презентації – вид самостійної роботи, що виконується студентом поза аудиторними годинами. Студент вільно обирає тематику з числа тем, які пропонуються планами семінарських занять, або узгоджує з викладачем ініціативну тематику. Наступним кроком студент здійснює бібліографічний пошук, використовуючи бібліотечні фонди або Інтернет-ресурси. Також складає план презентації або ставить питання, на які треба отримати аргументовану відповідь. Опанувавши джерела за темою, студент розкриває зміст питань та представляє виконану роботу на семінарі. Обсяг презентації – 16-25 слайдів, текст доповіді – 4-6 стандартних сторінок, набраних на комп'ютері. Основний зміст презентації доповідається у вільній формі на семінарському занятті, і студент отримує оцінку від викладача.

Написання реферату – вид самостійної роботи, що виконується студентом поза аудиторними годинами. Студент вільно обирає тематику з числа тем, які пропонуються планами семінарських занять, або узгоджує з викладачем ініціативну тематику. Наступним кроком студент здійснює бібліографічний пошук, використовуючи бібліотечні фонди або інтернет-ресурси. Також складає план реферату або ставить питання, на які треба отримати аргументовану відповідь. Опанувавши джерела за темою (не менше трьох), студент реферує зміст наукових джерел таким чином, аби розкрити зміст питань або дати відповідь на поставлені питання. Обсяг реферату – до 10 стандартних сторінок, набраних на комп'ютері або написаних власноруч. Реферат оформлюється згідно існуючому в університеті стандарту. Реферат зачитується або його основний зміст доповідається у вільній формі на семінарському занятті, і студент отримує оцінку від викладача.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1.Підсумковий (семестровий) контроль проводиться у формі заліку, іспиту або шляхом накопичення балів за поточним контролем по змістовним модулям.

Іспит – письмова або усна відповідь на питання, що містяться в екзаменаційному білеті. Питання екзаменаційних білетів можуть доводитися до студентів заздалегідь. Екзаменаційні білети готує лектор, вони затверджуються

на засіданні кафедри і підписуються завідувачем кафедри. Екзаменатора призначає завідувач кафедри. Він має оцінити якість відповіді студента за прийнятою шкалою академічних оцінок.

Контрольні питання з курсу до заліку.

1. У чому полягає специфіка соціології релігії як науки?
2. Порівняйте теологічний, соціологічний, філософський, психологічний, історичний підходи до вивчення релігії.
3. В чому полягають переваги і недоліки соціологічного підходу до дослідження релігії.
4. У чому відмінності світської і релігійно і віри?
5. Дайте визначення релігії і релігійності.
6. Охарактеризуйте компоненти релігії.
7. В чому полягає соціальне призначення релігії?
8. У чому відмінність вихідних принципів науки і релігії?
9. Які причини частих зіткнень церкви і вчених?
10. У чому виражається компроміс між церквою і наукою?
11. Чим містика відрізняється від релігії?
12. Чому окультизм називають псевдонаукою?
13. чим пояснити популярність містики сьогодні?
14. У чому подібність політики і релігії?
15. За якими напрямками політики використовують релігію і навпаки?
16. Що таке секуляризація?
17. З чим був пов'язаний процес секуляризації в Україні?
18. З чим пов'язане відродження інтересу до релігії в сучасній Україні?
19. Що таке вільнодумство?
20. У чому специфіка пантеїзму, деїзму, атеїзму як форм вільнодумства?
21. Опишіть психологічні особливості релігійної віри?
22. У чому полягає вплив релігійної віри і культу на чуттєвий світ особистості?
23. У чому полягає суб'єктивний досвід (не) віруючого?
24. Охарактеризуйте ранні форми релігії?
25. У чому специфіка світових релігій?
26. Чим взаємодоповнюють один одного релігійна і світська культури?
27. У чому полягає спорідненість релігії і мистецтва?
28. Що таке свобода переконань? Що таке толерантність?
29. Чи забезпечена свобода совісті в сучасній Україні?
30. Розкрийте сутність теорії Г. Зіммеля щодо ролі релігії в житті суспільства.
31. Основні підходи до визначення релігії.
32. Компоненти релігії.
33. Соціальні функції релігії.
34. Магія і релігія: спільне та відмінне.
35. Світові релігії: буддизм, християнство, іслам.
36. Причини походження релігії: основні підходи. Соціальні, гносеологічні, психологічні корені релігії.
37. Історичні типи та форми релігії.
38. Ранні форми релігій.

39. Класифікація релігійних систем Р. Белл.
40. Генезис релігійних організацій. Загальна характеристика і типи релігійних спільнот.
41. Функції релігійних організацій.
42. Релігійна віра. Соціально-психологічна сутність релігійного розради.
43. Психологічні аспекти релігійного культу.
44. Поняття релігійного досвіду, його структура. Типи релігійного досвіду.
45. Містичний досвід і його типи. Соціальні форми вираження релігійного та містичного досвіду.
46. Особистість і релігійна поведінка: формування та особливості релігійної особистості.
47. Релігія як символічна система (Р. Белл).
48. Релігія в теорії соціокультурної динаміки (П. Сорокин).
49. Релігія, наука, освіта, мистецтво.
50. Час і простір в релігійній культурі. Свята.
51. Формування і розвиток уявлень про свободу совісті.
52. Теорії секуляризації.
53. Динаміка сакралізації і секуляризації в сучасному світі.
54. Релігійна приналежність і соціальний статус.
55. Соціальні носії релігії. М. Вебер про релігію селян, бюргерів, лицарів, військових.
56. Ченці та священики як соціальні групи.
57. Релігія і соціальна мобільність.
58. Легітимація соціальної рівності / нерівності в релігійних доктринах.
59. Соціологічні дослідження проблем релігії.
60. Вільнодумство як явище духовної культури.

2.Поточний контроль проводиться за результатами роботи студентів на семінарських заняттях, методом оцінювання контрольних робіт, шляхом оцінювання рефератів, індивідуальних завдань, ведення конспектів лекцій.

Контроль на семінарських заняттях – оцінювання виступів студентів, відповідей на питання поставлені викладачем, оцінювання внеску окремих студентів у групову роботу, наприклад, активність в діловій грі.

Контрольна робота – вид поточного контролю знань студентів, який має на меті виявити рівень знань студентів та практичні навички, що отримані за пройденим матеріалом. Дата проведення контрольної роботи доводиться до студентів і призначається по завершенню вивчення одного або кількох змістових модулів. Питання або практичні завдання готує викладач, що веде практичні заняття, вони узгоджуються з лекційними питаннями і тематикою семінарських занять. Завдання можуть передбачати творчу роботу, відповідь на проблемне питання тощо. Контрольна робота виконується у письмовій формі в присутності викладача, оцінюється за прийнятою шкалою і оцінка може використовувати викладачем для підрахунку кумулятивного балу за підсумками вивчення дисципліни.

Перевірка лекційного конспекту – проводиться в рамках практичного заняття, присутність на лекції і ведення конспекту може оцінюватися в балах та враховуватися у кумулятивній оцінці.

Індивідуальні завдання – оцінюються викладачем або за результатами доповіді на практичному занятті або окремо за наданим текстом.

Виконання проекту передбачає командну або індивідуальну дослідницьку роботу за вибраною темою, підготовку письмового звіту та проведення презентації за допомогою мультимедійного обладнання в присутності викладачів кафедри.

Мета проекту полягає в перевірці успішності засвоєння студентами категоріального апарату соціології та уміння використовувати соціологічну уяву для аналізу явищ і процесів, що відбуваються у суспільстві.

Індивідуальний проект виконується за персональною темою. Командний проект – це пізнавально-аналітична робота групи студентів (2-3 студента). Зміст командного проекту полягає в критичному аналізі підходів і точок зору по одній із соціальних проблем.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 1.**Розподіл балів для оцінювання успішності студента для іспиту**

Контрольніроботи (тестові за темами)	Контрольніроботи (за модулями)	Індивідуальні завдання (проекти)	Залік	Сума
40 (5*8)	20 (10*2)	20	20	100

Таблиця 2. Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ЄКТС

Рейтингова Оцінка, бали	**Оцінка ECTS та її визначення**	**Національна оцінка**	**Критерії оцінювання**	
			позитивні	**негативні**
1	**2**	**3**	**4**	**5**
90-100	A	Відмінно	**- Глибоке знання** навчального матеріалу модуля, що містяться в **основних і додаткових літературних джерелах;** **- вміння аналізувати** явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку;	Відповіді на запитання можуть містити **незначні неточності**

			- **вміння** проводити **теоретичні розрахунки**; - **відповіді** на запитання **чіткі, лаконічні, логічно послідовні;** - **вміння вирішувати складні практичні задачі.**	
82-89	B	Добре	- **Глибокий рівень знань** в обсязі **обов'язкового матеріалу**, що передбачений модулем; - вміння давати **аргументовані відповіді** на запитання і проводити **теоретичні розрахунки**; - вміння вирішувати **складні практичні задачі.**	Відповіді на запитання містять **певні неточності;**
75-81	C	Добре	- **Міцні знання** матеріалу, що вивчається, та його **практичного застосування;** - вміння давати **аргументовані відповіді** на запитання і проводити **теоретичні розрахунки**; - вміння вирішувати **практичні задачі.**	- невміння використовувати теоретичні знання для вирішення **складних практичних задач.**
64-74	Д	Задовільно	- Знання **основних фундаментальних положень** матеріалу, що вивчається, та їх **практичного**	Невміння давати **аргументовані відповіді** на запитання; - невміння **аналізувати** викладений

			застосування; - вміння вирішувати прості **практичні задачі**.	матеріал і **виконувати розрахунки;** - невміння вирішувати **складні практичні задачі.**
60-63	E	Задовільно	- Знання **основних фундаментальних положень** матеріалу модуля, - вміння вирішувати найпростіші **практичні задачі**.	Незнання **окремих (непринципових) питань** з матеріалу модуля; - невміння **послідовно і аргументовано** висловлювати думку; - невміння застосовувати теоретичні положення при розвязанні **практичних задач**
35-59	FX (потрібне додаткове вивчення)	Незадовільно	**Додаткове вивчення** матеріалу модуля може бути виконане **в терміни, що передбачені навчальним планом**.	Незнання **основних фундаментальних положень** навчального матеріалу модуля; - **істотні помилки** у відповідях на запитання; - невміння розв'язувати **прості практичні задачі.**
1-34	F (потрібне повторне вивчення)	Незадовільно	-	- Повна **відсутність знань** значної частини навчального матеріалу модуля; - **істотні помилки** у відповідях на запитання; -незнання основних фундаментальних положень; - невміння орієнтуватися під

				час розв’язання **простих практичних задач**

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(надається перелік складових навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни та посилання на сайт, де вони розташовані)

1) сілабус
2) робоча програма навчальної дисципліни
3) навчальний контент (конспект або розширений план лекцій);
4) плани семінарських занять
5) завдання для самостійної роботи студентів
6) питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь студентів
7) бібліотечний фонд університету і кафедри
8) сайт кафедри: http:// http://web.kpi.kharkov.ua/sp/054-sotsiologiya-bakalavr-2/

Теми для НДРС (проекти)

1. Виникнення та становлення соціології релігії як науки. Витоки соціології релігії. Загальна характеристика етапів розвитку соціології релігії.
2. О. Конт – засновник соціології релігії.
3. Вчення про релігію Г. Спенсера.
4. Релігія у філософсько-соціологічній концепції Е. Дюркгейма.
5. Проблеми соціології релігії у творах М. Вебера.
6. Європейська школа соціології релігії
7. Соціологія релігії Г. Зіммеля.
8. Релігія в сучасному суспільстві за теорією К. Манхейма.
9. Американська школа соціології релігії:
10. Проблеми соціології релігії Д. Белла.
11. Структурно-функціональний підхід до аналізу релігії Т. Парсона.
12. Соціологія релігії в Україні (В. Танчер, А. Єришев, Д. Угрінович та ін.).

13. Взаємодія та взаємовплив культури та релігії в суспільстві.

14. Релігія і політика – їх взаємовплив.

15. Основні пріоритети державної політики щодо релігії та церкви у сучасному українському суспільстві.

16. Релігія, наука, освіта, їх взаємодія та взаємозв'язок у соціумі.

17. Релігійні процеси в суспільстві: сакралізація та секуляризація.

18. Конфесійний плюралізм в українському соціумі на етапі демократичних перетворень

19. Український конфесійний плюралізм та його особливості.

20. Міжконфесійні конфлікти в регіонах України: причини їх виникнення та шляхи подолання.

21 Толерантність – важливий чинник міжконфесійної злагоди в поліетнічному соціумі.

22. Релігійні організації в Україні та їх функціональна роль у суспільстві.

23. Церква: загальна характеристика та функції.

24. Християнське виховання в Україні.

25. Проблеми сучасної соціології релігії у світі та в Україні.

26. Соціальні аспекти релігії в буддизмі.

27. Соціальні аспекти релігії в ісламі.

28. Соціальні проблеми в протестантизмі.

29. Формування духовності у молоді.

30. Роль та місце соціального управління релігійними процесами у стабілізації та інтеграції суспільства.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1	Академічне релігієзнавство: Підручник / — Київ: 2019. — 862 с.
2	Савченко О. Антиукраїнець, або воля до боротьби, поразки чи зради / О. Савченко. – Київ : Самміт-Книга, 2017. – 119 с..
3	Гараджа В. И. Социология религии: Учеб. пособие для студентов и аспирантов гуманитарных специальностей. – 3-е изд., перераб. и доп. / В. И. Гараджа — М.: ИНФРА-М, 2015. —348 с.
4	Закон України «Про громадські об'єднання». URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text
5	Лубський В. І. Соціологія релігії: Курс лекцій. / В. І. Лубський, В. М. Козленко, Т. Г. Горбаченко. — Київ : Фітосоціоцентр, 2009. — 204 с.
6	Рущенко І. Війна цивілізацій: анатомія російсько-українського конфлікту. – К.: «Києво-Могилянська академія», 2020. – 436 с.
7	Пірен М. І. Соціологія релігії : підручник. — Київ : ДВ «Видавничій дім «Персонал», 2008. — 344 с. (рекомендовано МОН України).
8	Релігієзнавство України. В 2-х книгах. Книга друга: Релігієзнавча наука років незалежності. – Колективна монографія / [За наук. ред. д.ф.н., проф. А.Колодного]. — Київ : Українська Асоціація релігієзнавців, 2010. — 258 с.
9	Рязанова Л. С. Релігійне відродження в Україні: соціокультурний контекст / Л. С. Рязанова. — Київ : Біла криниця, 2014. — 240 с.

10	Сучасна релігійна ситуація в Україні: стан, тенденції, перспективи / [За ред. П. Косухи]. – [У 2-х част.] — Київ : Просвіта, 2014. — 480 с.

Допоміжна література

11	Закон України «Про інформацію». URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text
12	Бабій М. Соціологія релігії в архітектоніці релігієзнавства / М. Бабій // Дисциплінарне релігієзнавство. Колективна монографія. / [За наук. ред. д.філос.н., проф. А. Колодного] / Українське релігієзнавство. — Київ : Просвіта, 2009. — Спецвипуск. — С. 107–119.
13	Бабій М. Ю. Соціологія релігії / М. Ю. Бабій // Академічне релігієзнавство. — К., 2000. — С.137-152.
14	Балабанова Н. В. (Розділ 9.) Соціологія релігії / Н. В. Балабанова // Спеціальні та галузеві соціології: Навчальний посібник /під ред. В. Є. Пилипенка. – [2-е вид.] — Київ : Вид-во Інститут соціології НАН України, 2007. — С. 212–238
15	Вебер М. Теория ступеней и направлений религиозного неприятия мира // Работы М. Вебера по социологии религии и культуре. — Вып. 1. — М. : МИР, 1991. — 368 с.
16	Ерышев А. А. Социология религии: Учеб. пособие. / А. А. Ерышев, Н. П. Лукашевич — Київ : МАУП, 2009. — 120 с.
17	Колодний А. Проблеми релігієзнавчої науки і освіти / А. Колодний // Українське релігієзнавство. — 2009. — № 52. — С. 155-157.
18	Колодний А. Релігієзнавство: підручники і навчальні посібники / А. Колодний, Л. Филипович // Українське релігієзнавство. — 2009. —№ 52. —С. 158-160
19	Лукашевич М. П. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: Навч. посіб. / М. П. Лукашевич, М. В. Туленков. — [2-е вид., допов. і випр.] — Київ : МАУП, 2004. — 464 с. — [Розділ «Соціологія релігії». — С. 389-409].
20	Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии / [Сост. В. И. Гараджа и Е.Д.Руткевич]. — М. : КроМЕТ, 2004. — 428 с.
21	Релігія і політика в сучасній Україні / За ред. І. Ф. Кураса. — Київ : Наукова думка, 2000. — 268 с.
22	Тришин А. Ф. Мировые религии и религиозные памятники: Учеб. Пособие / А. Ф. Тишин. — М. : МИР, 2007. — 324 с.
23	Пєвцов Г. В. Інформаційно-психологічна боротьба у воєнній сфері : моногр. / Г. В. Пєвцов, А. М. Гордієнко, С. В. Залкін, С. О. Сідченко, А. О. Феклістов, К. І. Хударковський. – Харків : Рожко С. Г., 2017. – 275 с. // http://www.hups.mil.gov.ua/assets/uploads/library/nadhodzhennya/2017-april-june/pdf/17.pdf.
24	Требін М.П. Соціально-політичні студії / М. П. Требин. – Х.: Право, 2017. – 696 с
25	Яремчук С. С. Релігійність молоді: сутнісні характеристики та специфіка прояву / С. С. Яремчук // Нова парадигма: [журнал наукових праць]. — Вип. 91. — Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. — С. 197-211.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ:

1. Академіяукраїнськоїпреси. URL:http://www.aup.com.ua/en/mainen/
2. Архів журналу «Соціологія: теорія, методи,маркетинг». URL: http://stmm.in.ua/archive/
3. Інститутсоціології НАН України. Видання. Соціальні виміри суспільства : https://i-soc.com.ua/ua/edition/socialni-vimiri-suspilstva/
4. International Sociology: SAGE Journals. URL: https://journals.sagepub.com/home/iss
5. Київськийміжнароднийінститутсоціології. URL: https://www.kiis.com.ua/
6. Портал «Медіаосвіта і медіаграмотність». URL:http://medialiteracy.org.ua/
7. Соціологічна асоціація України. URL:http://www.sau.kiev.ua/
8. Соціологічнагрупа «Рейтинг». URL: http://ratinggroup.ua/
9. SOCIS: Центр соціальних та маркетинговихдосліджень.URL: http://socis.kiev.ua/ua/
10. УкраїнськийінститутсоціальнихдослідженьіменіОлександра Яременка.URL: http://www.uisr.org.ua/
11. Фонд Демократичніініціативиіменіільки Кучеріва. URL: https://dif.org.ua/
12. Центр Разумкова. URL: http://razumkov.org.ua/
13. Центр соціальниймоніторинг. URL: https://smc.org.ua/
14. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В.Птухи Національної академії наук України, публікації URL: https://idss.org.ua/public
15. Статистичні матеріали Держкомстату УкраїниURL: ukrstat.gov.ua
16. Соціологічна асоціація України, дослідження URL: http://sau.in.ua/doslidzhennya/